

Esimehe rahvusvaheline teoreetiline, matemaatiline ja rakendusliku keeleteaduse alane olümpiaad

8–12 september 2003, Borovets, Bulgaaria

Meeskondlik võistlus. Lahendused

Ülesande 1 lahendus

Küsimus 1.	A	B	A	B	A	B
	<i>štāņk</i>	<i>stāņk</i>	<i>āknats</i>	<i>aknātsa</i>	<i>pratsak</i>	<i>pratsāko</i>
	<i>āštār</i>	<i>astare, āstre</i>	<i>krāmārts</i>	<i>kramartse</i>	<i>rāskār</i>	<i>rāskare</i>
	<i>wāl</i>	<i>walo, wlo</i>	<i>sākār</i>	<i>sākre</i>	<i>sam</i>	<i>sām</i>
	<i>āsar</i>	<i>asāre</i>	<i>tsāņkār</i>	<i>tsaņkār</i>	<i>ysār</i>	<i>ysār, yasar</i>

Esimehe paar annab vastavuse *št* — *st*. See lahendab üheselt teise paari (täpsemalt, kolmiku), kust saame teada, et tohaari keeles B lõpuvokaalid (v. a. „eriline“) jäid alles, aga keeles A langesid need välja. Järelikult, kõik lõpuvokaale säilitanud sõnad on tohaari keele B omad, nende väljalangenud vokaalidega analoogid aga — tohaari keele A omad. Mis lubab teha sellise järelduse: keeles A langeb „eriline“ vokaal säilinud vokaali ees välja ja jääb muutumatul kujul alles väljalangenud vokaali ees; pikk ja lühike *a* säilivad muutumatul kujul. Keeles B võib „eriline“ vokaal anda *a*, **ä* või nulli, mõlemad *a*'d võivad anda kas *a* või *ā*. See lahendab ülejaanud paareid.

Küsimus 2. (a) A *štām*, B *stām* ‘puu’ < **stāmā*; (b) A *rtār*, B *ratre* ‘punane’ < **rātāre*; (c) A *pārs*, B *parso* ‘kiri’ < **pārso*. Rekonstruktsioonis ei asetata tohaari „erilist“ vokaali ühendisse „heliline + spirant, ahtushäälik“ (nagu ka mitte pärast lõpu *r*), seda ei asetata ka ühendisse *st*.

Küsimus 3. Oletatakse, et rõhu all **ä* > *a*, **a/ā* > *ā*, ilma rõhuta **ä* > null või *ä* (vastavalt samale reeglile, mis on keeles A), lühike *a* asub **a/ā* kohal.

Ülesande 2 lahendus

Küsimus 1. Indeksid tähistavad situatsioonis osalejaid — isikuid, kellest lauses on jutt. Ühesugused tähed tähistavad üht ja sama isikut, erinevad — erinevaid isikuid. Sellisel moel näidatakse, missugune asesõna missuguse nimisõna kohta võib käia: kui asesõna võib käia rohkem kui ühe nimisõna kohta, siis loetletakse kaldkriipsuga eraldatult kõik võimalikud indeksid. Kui asesõna võib käia isiku kohta, keda antud lauses ei nimetata (näiteks „tema“ näites (2) võib tähistada mitte Jaani ega Peetrit, aga kedagi kolmandat, ütleme, Dmitrit, kui temast üldse kunagi juttu oli), siis lisatakse uus indeks. Tärn tähe juures tähendab, et asesõna ei saa käia selle tähega märgistatud sõna kohta.

Küsimus 2.

- See iseloomujoon $talle_i$ endas_i ei meeldinud.
- Isa_i viis poja_j enda_{i/*j} juurde tuppa.
- Jaani_i teab, et Peeter_j andis tema_{i/*j/l} pojale_k tema_{*i/j/k/l/m} raamatu.

Ülesande 3 lahendus

Küsimus 1. Vasakus tulbas on antud nn. performatiivsed verbid (selle mõiste tõi sisse inglane John Austin 1965. aastal). Nende erinevus teistest tegusõnadest seisneb selles, et nende abil võib mitte ainult kirjeldada teatud tegevust, vaid ka sooritada seda. Näiteks, selleks et süüdistada kedagi, piisab kui öelda talle „*Ma süüdistan teid mõrvas*“; keelduda võib sõnadega „*Keeldun allumast teie diktaadile*“, käskida — „*Käsin teid viivitamatult ilmuda komandatuuri*“, soovitada — „*Soovitan sinna mitte minna*“, anuda — „*Anun sind, ära usu selle mehe juttu*“. Performatiivsus on küllaltki harv omadus; oma tähenduselt isegi üsna lähedased tegusõnad erinevad kirjeldatud omaduse poolest (me ei ütle ju „*Sõiman teid mõrva eest*“, või „*Ütlen ära allumast sinu tujudele*“, või „*Kamandan teid viivitamatult kohale tulema*“, või „*Nõustan teid loobuma sõidust*“, või „*Veenan teid, ärge usaldage seda inimest*“).

Küsimus 2. Need on verbid *hoiatama* („*Hoiatan, et kohe hakkab vihma sadama*“), *keelama* („*Keelan klassist väljumise enne kui heliseb koolikell*“), *töötama* („*Töotan, et ma ei ütle enam ette*“), *heaks kiitma* („*Küdan teie otsuse heaks*“), *pühendama* („*Pühendan selle raamatu oma vanematele*“), *loobuma* („*Ma ei saa sellest ülesandest jagu, loobun*“), *nõudma* („*Nõuan, et mulle seletataks, kuidas seda ülesannet lahendada*“).

Küsimus 3. Näiteks, *tänama* („*Tänan teid, nüüd on kõik selge*“), *õnnitlema* („*Õnnitlen teid võidu puhul*“).